

Tampereen kaupungin kasvatus- ja opetuslautakunnalle

Vetoamus oman äidinkielen opetuksen puolesta

Hallintosäännön (2.9.2025) 16 §:n ja 18 §:n perusteella kasvatus- ja opetuslautakunnan tehtävänä on perusopetuksen järjestäminen, tuottaminen ja **kehittäminen** sekä toiminnan suunnittelun ohjaus. Kysyn teiltä, hyvät lautakunnan jäsenet, millä tavoin pykälässä 27 esitetyt muutokset oman äidinkielen opetussuunnitelmaan **kehittävät** oman äidinkielen opetusta.

Vetoan teihin, hyvät lautakunnan jäsenet, jotta asia pöydättäisiin ja jotta siitä käytäisiin perusteellinen keskustelu myöhemmin keväällä.

Perustelen näkemyksiäni seuraavassa.

Opetuksen tuntimäärä

Esityksen mukaan opetuksen tuntimäärä puolitetaan: **”Tampereella oman äidinkielen opetusta tarjotaan yksi vuosiviikkotunti.”** Kaikki muut opetuksen järjestäjät (noin 90) Suomessa antavat opetusta kaksi vuosiviikkotuntia.

Opetussuunnitelman perusteissa oleva oman äidinkielen opetussuunnitelma on laadittu **kahden vuosiviikkotunnin** opetusta varten. Kokoukseen tuotu esitys on ristiriidassa sekä valtakunnallisen että paikallisen opetussuunnitelman kanssa. Paikallisen opetussuunnitelman sisältöjä, tavoitteita ja oppimisen arviointia ei ole nimittäin muutettu lainkaan, vaikka opetuksen tuntimäärä ehdotetaan puolitettavaksi. Miten opetuksen tavoitteet voidaan siis saavuttaa puolet lyhyemmässä ajassa? On selvää, että jos tuntimäärä puolitetaan, pitäisi paikallista opetussuunnitelmaa muuttaa vastaavasti. Muuten opettajat ovat mahdottoman tehtävän edessä.

On harhaanjohtavaa esittää, että puuttuva opetustunti paikattaisiin niin sanotulla KIEKU-opetuksella. Se on käytännössä mahdotonta, sillä esimerkiksi japanin, somalin ja bengalin kieliä opiskeleville oppilaille ei ole tarjolla näihin kieliin nimettyä KIEKU-opettajaa. Muillekaan oppilaille KIEKU-opetus ei ole opetussuunnitelman mukaista oman äidinkielen opetusta (ks. tarkempi kuvaus alempana).

Oman äidinkielen opetusta annettiin Tampereella kaksi vuosiviikkotuntia vielä lukuvuonna 2024–2025 ja sitä edeltävinäkin vuosina, aina 1990-luvulta lähtien. Yksi opetustunti on annettu syksystä 2025 lähtien, siis noin puolen vuoden ajan. Mitä kokemuksia muutoksesta on saatu tässä ajassa, ja millä tavoin muutoksen toteutumista on seurattu? **Onko oman äidinkielen opettajia kuultu asiassa? Onko monikielisten oppilaiden vanhempia kuultu?**

Opetuksen kohderyhmä

Opetukseen oikeutettujen oppilaiden määritelmää esitetään muutettavaksi näin: ”Oppilaan oman äidinkielen opetus ei kuitenkaan ala alkeista, **vaan se on tarkoitettu äidinkielen tasoisesti kieltä puhuville oppilaille.**” Kaupungin verkkosivuilla asia muotoillaan toisin: kielitaidon tulee olla **opetukseen riittävä.**

Jo tähän mennessä on opetukseen pääsyä kiristetty merkittävästi. Kaupunki esimerkiksi edellyttää, että oppilaan ”virallisen” äidinkielen tai hänen huoltajansa ”virallisen” äidinkielen tulisi olla opetettava kieli. Tällaista seikkaa ei edellytetä valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa (2014), joiden mukaan opetus on tarkoitettu ts. opetukseen ovat oikeutettuja oppilaat, **”joiden äidinkieli tai jokin perheen kielistä on muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Lisäksi oppilaan oman äidinkielen oppimäärän mukaan voivat opiskella ne suomen-, ruotsin- tai saamenkieliset oppilaat, jotka osallistuvat ulkomailla hankitun kielitaidon ylläpito-opetukseen.**” Tampereella jälkimmäinen ryhmä eli suomenkielisten perheiden lapset, jotka olisivat voineet ylläpitää ulkomailla hankkimaansa kielitaitoa, on jo aiemmin rajattu pois. Nyt ei esityksen mukaan enää riitä, että yksi perheen kielistä on opetettava kieli, vaan oppilaan kielitaidon tulee olla ”äidinkielen tasoinen”, jotta hän saa osallistua opetukseen.

Opetussuunnitelman nykyinen muotoilu, jonka mukaan opetus ei ole kielen alkeisopetusta, on sopiva, samoin kaupungin sivuilla oleva luonnehdinta ”opetukseen riittävä kielitaito”. Äidinkielisyyden vaatimus edellyttäisi ylipäätään tarkempaa määritelmää siitä, mitä äidinkielisyydellä tarkoitetaan. Jos sillä viitataan siihen kielitaitoon, joka vastaavan ikäisillä lapsilla on huoltajien lähtömaissa, kriteeri on epäoikeudenmukainen ja epärealistinen. Siinä kieliympäristössä, jossa monikielisten perheiden lapset elävät, on erittäin haastavaa saavuttaa niin sanottua äidinkielen taso kotona puhutussa kielessä. Kieliympäristön kielestä tulee vääjäämättä oppilaan vahvin kieli. Tästä todistavat eri puolilla maailmaa tehdyt vähemmistöryhmien monikielisyyttä koskevat tutkimukset.

Opetussuunnitelman perusteiden mukaan ”oppilaan oman äidinkielen opetuksen tarkoituksena on tukea oppilaan aktiivisen monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen”. Ajatuksena on siis opetuksen aikana kehittää oppilaan äidinkielen hallintaa ja antaa eväitä siihen, että oppilas voi kehittää sitä lisää kouluopetuksen jälkeenkin. Ei ole tarkoitus, että opetukseen tullessaan oppilas olisi jo valmiiksi ”äidinkielen tasoinen”.

KIEKU-opetus

Opetussuunnitelmaan on esityksessä lisätty: **”Sen lisäksi kouluilla voidaan tukea oman äidinkielen oppimista ja kulttuurisen identiteetin kasvua kouluilla toimivien kieli- ja kulttuuriopettajien (KIEKU) avulla.”**

Oman äidinkielen opetukseen on tehty leikkauksia vuodesta 2024 lähtien juuri KIEKU-opetukseen vedoten. Julkisuudessa ja edelliselle lautakunnalle on esitetty, että ”Tampereen mallissa” syksystä 2025 lähtien poistettu oman äidinkielen tunti järjestetään koulupäivän aikana. KIEKU-opetus tai ”omakielinen tuki” ei kuitenkaan ole oman äidinkielen opetusta, sillä KIEKU-opettajat toimivat monikielisissä luokissa varsinaisen opettajan tukena ja auttavat kaikkia luokan oppilaita.

Vastaavanlainen toimenkuva kuin KIEKU-opettajilla on monikielisillä ohjaajilla, joita työskentelee kouluissa pääkaupunkiseudulla. **Pääkaupunkiseudulla ei ole kuitenkaan vähennetty oman äidinkielen opetusta**, vaan tukea oppimiseen ja koulussa menestymiseen saa lisäksi monikielisiltä ohjaajilta.

Monikielisten tukiopettajien läsnäolo kouluissa on sinänsä myönteinen asia niin oppilaille kuin koko kouluyhteisöllekin, mutta **heidän työpanoksensa ei voi korvata oman äidinkielen opetuksesta vähennettyä opetustuntia eikä se myöskään käytännössä ole oman äidinkielen opetusta**.

Paikalliseen opetussuunnitelmaan on nyt esitetty lisäyksenä: ”KIEKU-opettajat toimivat pedagogisena ja monikielisenä tukena luokissa **sekä vahvistavat oppilaan oman äidinkielen oppiainekohtaisen käsitteistön laajentumista.**” Opettajien tehtäväkuva on kuitenkin toisaalla luonnehdittu näin: ”he rikastuttavat opetusta kielitietoisilla menetelmillä”. Käytännössä he siis piirtävät tauluun tai selittävät oppilaille vaikeita sanoja tarkemmin – **selkosuomeksi**. Koska opetus toteutuu suomeksi, on selvää, ettei KIEKU-opetus vahvista oppiainekohtaista käsitteistöä omalla äidinkielellä, toisin kuin opetussuunnitelman lisäyksessä väitetään.

Ulkopuolisten tekemät observoinnit luokkatilanteissa samoin kuin KIEKU-opettajien haastattelut vahvistavat sen, että opetus on suomenkielistä. Miten muuten kuin suomeksi tukiopettajat voisivatkaan toimia monikielisissä luokissa? Lienee myös päivänselvää, ettei persiankielisestä KIEKU-opettajasta ole tukea somalinkielisen biologian käsitteistön omaksumisessa. Vetoaminen KIEKU-opettajien antamaan ”omakieliseen tukeen” on siis käytännössä silmänlumetta eikä opetussuunnitelmaan ehdotetulla, omakielistä tukea koskevalla lisäyksellä ole todellisuuspohjaa.

***

Vetoan teihin, hyvät lautakunnan jäsenet, jotta pyytäisitte tämän tärkeän asian käsittelyssä perusteluja ja asian taustoitusta. Sitä ymmärtääkseni edellyttäisi hyvä hallintotapakin.

Käsissänne on asia, joka on herättänyt huolta esimerkiksi Pirkanmaan kieltenopettajat ry:ssä ja Oman äidinkielen opettajat ry:ssä (lautakunnalle lähetetty kirje ja Aamulehti 16.11.2025). Asia kiinnostaa myös Tampereella asuvien monikielisten perheiden vanhempia ja maahanmuuttajaneuvostoa, jossa asiaa käsitellään myöhemmin tänä keväänä. Olisi

paikallaan odottaa maahanmuuttajaneuvoston päätöstä ja **siirtää asian käsittely myöhempään lautakunnan kokoukseen**, sillä asia koskee Tampereen koko maahanmuuttotaustaista väestöä, jota neuvoston jäsenet edustavat.

Oman äidinkielen opetukseen kohdistuvia ”kehittämistoimia” on perusteltu teille aiemmin säästövelvoitteilla ja esimerkiksi sillä, että koulut tarvitsevat monikielisiä ja -kulttuurisia opettajia. Nyt on monikielisiä opettajia saatu kouluihin, osa heistä vakinaisiinkin tehtäviin. Muutos on tehty oman äidinkielen opetuksen kustannuksella. On ollut harkitsematonta tehdä niin isoja muutoksia oman äidinkielen opetukseen kuin mitä on jo tehty. Tuntimäärän puolittaminen ja opetukseen pääsyn rajoittaminen ajaisivat opetuksen käytännössä kokonaan alas.

On tarpeen kysyä, miksi esimerkiksi muissa C6-kaupungeissa ei ole päädytty vastaavaan ratkaisuun kuin Tampereella vaan halutaan edelleen järjestää oman äidinkielen opetusta kaksi tuntia viikossa. Arvelen, että muualla on nähty ja ymmärretty, miten iso merkitys oman äidinkielen opetuksella on oppilaiden hyvinvointiin, koulumenestykseen ja tasapainoisen identiteetin kehitykseen. Niistä ei tulisi säästää Tampereellakaan, mikäli halutaan, että Tamperetta voisi kutsua maan ”johtavaksi koulutuskaupungiksi”.

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]